

Neznalost zákona neomlouvá aneb malý podzimní test národa

Je to skoro k neuvěření, ale navzdory současnému počtu existujících právních norem v Česku, jichž prý jsou zhruba 2 miliony, v nadpisu uvedená zásada neomluvitelnosti neznalosti zákona nadále platí v plném rozsahu. Což mi znovu připomněl jeden dopravní policista, který mě zastavil kvůli nesprávnému přecházení vozovky mimo vyznačený přechod pro chodce a na mé rozpaky vyvolávající dojem naprostého ignoranství odcitoval již zmíněnou zásadu. Tím mě inspiroval k rozjímání a současně ve mně vyvolal tíživý pocit, že zřejmě existuje řada zákonů, které nejen neznám, ale o nichž snad ani nemám potuchy, že mohou existovat. V rámci sebetryznění jsem si byl nucen i připustit, že zákony musí znát každý bez výjimky, ale u právníků všeho druhu je tato povinnost základní podmínkou jejich existence na tomto světě. Ostatně kdo jiný než právníci by měl znát právo lépe než jiní smrtelníci? Nemusím zdůrazňovat, že úvahy tohoto typu mi na radosti do života nepřidávaly. Tehdy mě napadlo, že bych mohl pro začátek třeba nenápadně zjistit, zda jsem takto postižen pouze sám, anebo zda i jiným spoluobčanům občas něco unikne.

Začal jsem tedy v rodině a zeptal se manželky na pojem vydržení. Chvilí se na mě nechápavě dívala a pak odpověděla: „Co se mi snažíš naznačit? Co jako není k vydržení?“ Asi nepřekvapí, že jsem už raději dál nic nevyšvětloval.

Dalším adeptem byl můj syn. Zkusil jsem na něj institut vydědění a překvapil mě, jak začal obracet oči k nebi a vrtěl hlavou namísto toho, aby mi očitoval příslušné ustanovení občanského zákoníku, byť jen vlastními slovy, když není právník. Zbývala ještě dcera, ale ta je právníčka, a proto jsem nastavil laťku

poněkud výš v podobě odvolání daru v nouzi. Předpokládám, že ji otázka zaskočila, protože neodpověděla a za chvilku jsem ji viděl, jak běží se svou šperkovnicí k zaparkovanému autu. Každopádně bylo zřejmé, že ve vlastní rodině jsem se svým bádáním příliš neuspěl.

Další na řadě byli náhodní kolemjdoucí na ulici či v MHD, abych získal hodně reprezentativní vzorek. Ty jsem rozlišoval podle profesí na právníky a neprávníky, přičemž toto rozlišování se ukázalo jako zbytečné, protože nikdo z respondentů právník nebyl. Zřejmě byli na letních dovolených, nechodí pěšky, anebo se vyhýbají MHD.

V rámci průzkumu jsem oslovil 300 občanů. Proč zrovna tolik? Žádná náhoda, na každého jsem plánoval 10 minut čili 6 za hodinu, 10 hodin denně, víkendy volné, tak proto. Samozřejmě při plném respektování práv menšin i většin, všech barev, vyznání, věku, pohlaví a dalších rozlišovacích znaků dotazovaných. Tady bylo pro mě největším oříškem sehnat nějaké nebělochy (možná se píše správně Nebělochy) jakékoliv barvy jiné než bílé a rovněž jedince X, kteří se necítí být mužem ani ženou. Obojí se nakonec podařilo díky zvýšené ostražitosti, když jsem zavítal v nočních hodinách do centra Prahy.

Otázky na znalost práva jsem se snažil vždy formulovat na tělo, aby dotazované zaujaly. Nebudu nyní prezentovat podrobné výsledky znalostí zákona takto těžce a náhodně vybraných jedinců (zde nutno chápat šířeji než X), a tak se omezím jen na několik příkladů.

První dotazovanou byla prodavačka ze supermarketu. Žena, zřejmě i původem žena, tedy nepředělaná z muže. Jak jsem to poznal? Tvrdila to. Zajímalo mě, kdy vzniká kupní

smlouva v obchodě, na což mi sdělila, že to neví a je jí to jedno, protože u nich žádné smlouvy neuzavírají, kdo by se s tím také měl čas zdržovat, no ne? Druhým byl muž, chlap každým coulem, postávající u vozidla taxi. Ano, bystrý čtenář už ví, že to byl taxikář. Zprvu se mnou nechtěl vůbec mluvit, domnívaje se, že jsem nějaký otrava z Magistrátu, ale když zjistil, že jsem právník zkoumající úroveň znalostí zákonů, vzal mě na milost a umožnil dotaz na přípustnost regulace cen pro taxislužby. V problematice se orientoval dokonale a dokonce mi vysvětlil, jak příslušná omezení elegantně obejít. Pro mě tak byl prvním člověkem, který na mě zapůsobil jako právní expert, navzdory zjevným mezerám v právu trestním.

Pořadí dalších zpovídaných si již nepamatuji, jejich odpovědi mám však řádně zaznamenané. Ať již šlo o plody spadlé ze stromů na sousední pozemek (paní 67 z paneláku nevěděla), stíhání vlastního zvířete na cizím pozemku (pán 72 zažil jen jednou s želvou), vznik manželství (pán 35 byl gay a hystericky na mě křičel), neplatnost manželství (pán 42 jásal nahlas, že něco takového existuje, ač o tom nevěděl), nadaci (pán 65, věděl o nich vše, byl mi nějak povědomý), naplaveninu (manželský pár, on 69, ona 23, takhle jim prý nadávají ve vesnici, kde koupili zámek) nebo správu cizího majetku (paní 44 byla shodou náhod správcová a věděla toho dost). Ještě upřesňuji, že čísla v závorce nejsou pořadová, ale jde o věk respondentek a respondentů. Komu se zdá uvedený výčet odpovědí reakcí nedostatečný vzhledem k celkovému počtu 300 oslovených, mohu případným zájemcům dodat další. Kdo ovšem čeká stovky odpovědí, bude zklamán. Spousta oslovených odmítla být oslovena, čímž se z nich stali neoslovení, jiní nereagovali vůbec nebo jen na otázku, která jim nebyla položena, a někteří mně

dokonce místo odpovědi sprostě nadávali a nezřídka hrozili i fyzickou újmou, kterou ovšem nebyli schopni ani právně definovat.

A to nejlepší na konec. Obrátil jsem se na nejvýznamnější právníky ze všech druhů právnických profesí. U nich jsem věřil, že mě nezklamou, co věřil, byl jsem si jistý! Nebudu vás dále napínat, k mému překvapení a dlužno podotknout i znovunabytí ztracené sebedůvěry i tito skuteční experti měli mezery ve znalostech práva! A to jsem jim kladl otázky pouze z letošních právních předpisů, aby se nemohli vymlouvat, že na ty starší již zapomněli! Jen si představte, že nevěděli o sdělení Ministerstva vnitra o vyhlášení nových voleb do zastupitelstev obcí Bynovec a Vražkov! Nečetli změnu zákona o námořní plavbě, vyhlášku o vyhlášení Národní přírodní rezervace Nebesa, neznanli emisní podmínky pro Státní eurodluhopis České republiky dle sdělení Ministerstva financí, změny druhového seznamu pěstovaných rostlin, pozměňovací vyhlášku Ministerstva zemědělství o podrobnostech uvádění osiva a sadby pěstovaných rostlin do oběhu a další skvosty naší legislativy!

Co říci na úplný závěr? Neznalost zákonů neomlouvá. S tím asi hned tak nehne. Někdy by však mohla být alespoň částečně omluvitelná. Pro mě je pak nejradostnější zjištění, že v tom nejsem sám a tápou i jiní. ●

JUDr. Josef Vejmelka,
advokát,
Vejmelka & Wünsch s. r. o.